

Bild 1

Bild 2

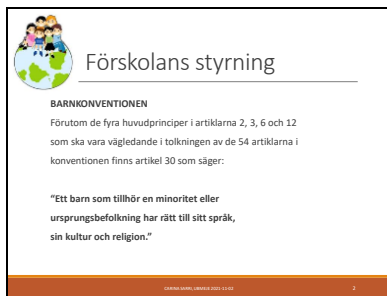

Bild 3

Bild 4

Har samiska förskolor ett samisk innehåll idag?

Forskare och myndigheter eniga

- Forskare menar att samisk förskola och sameskolan inte har tydlig samisk utgångspunkt/grund
Aikiö 2004
Hirvonen (2003)
Lauhamaa (2003)
Kesitalo (2003)
Aikiö-Puoskari (2005)
- Skolverket 2003, kritiserar sameskolorna

Gudrun Kullmann, Anne Ingebjørg S Erikson 2020

Bild 5

Samisk förskola

Det blir inte automatiskt bara för att man står på sig kolten

Pedagoger, huvudmän, skolchefer, rektorer, politiker osv. måste läras till/utbildas till att samiska förskolornas utgångspunkt ska vara samisk kultur och språk

"Teago doarvá, ahte mi hálit sámegea, vástit gáhtin ja sámet dáhkkid ahte leat boassobu, go gáhtet ovddeit sámevuođa meáidáidnii ja skuvllas"

Ođastuvvaolggahusaaddi Carina Sari (Baito 2008)

Gudrun Kullmann, Anne Ingebjørg S Erikson 2020

Bild 6

Samisk förskola - ny institution

Ingen medvetenhet om:

- vilket innehåll
- språktärning/utveckling
- pedagogisk utgångspunkt
- samisk filosofi och tankesätt
- samisk värdegrund

Pedagogerna hade inte samisk utbildning, inte utbildad att arbeta vid samiska förskola
Anpassade sig till institutionen

Gudrun Kullmann, Anne Ingebjørg S Erikson 2020

Bild 7

Samiska förskolor idag

Det saknas tydliga samiska styr-och måldokument för samisk förskola

Lofs: Uppdraget
Sams: Uppdraget

Innehållet- inte bara pedagogiska metoder och material

Samiska perspektivet i praktisk
• vad är samiskt perspektiv
• hur viktigt i det dagliga arbetet?
• hur synliggörs det

<https://samiskforhskolorn.se/nyheter/2018/02/2018-02-20-samiska-forhskolorn-2018-02-20-1212>

1

Bild 8

Normen-använda majoritetssamhällets metoder

Kopiera modeller-sätta samiska kännetecken

- Förskolor
- Dokument
- Regler

Förordningar
Planer
Metoder
Värden
Ledning/styrning

Gudrun Kullmann, Anne Ingeborg E. Erikson 2020

1

Bild 9

Vad gör förskolan till Samisk förskola

Traditionell metod	Skolmetod
Lärande (Upplevelse) <ul style="list-style-type: none">☐Får ansvar för sitt arbete☐Tillit, positiva förväntningar☐Försöka själv☐Tänja på gränser, repetera, stärka barnet☐Inte farligt att misslyckas☐Inre kontroll (indirekt metod)	Undervisning <ul style="list-style-type: none">☐Läraren leder☐Färdigt program för utförande☐Handleder/visar☐Brädska☐Beskydda barnet☐Att lyckas är viktigt☐Disciplin, direkt kontroll☐Yttre kontroll

Asia M. Balto Rön föreläsning 14.01.2018
(Min översättning från samiska)

1

Bild 13

Kolonisering hos maorierna (Smith, 1999)

Forskarna har ofta varit människor utanför urfolkskulturen som studerat och beskrivit urfolk med främmande ögon. (Smith)

Smith, 1999

Bild 14

Kaupapa Maori

•Galbidi/Kräva, Claiming	•Sohkabealstepmi/Genus, Gender
•Vihtanussat/Vitnesmål, Testimonis	•Niegadit/Visionera, Envision
•Muitalussat/Berättelser, Storytelling	•Sajidahtit/Rekonstruera, Reframing
•Ceavcima/Firande, Celebrating	•Cegget/Återupprätta, Restoring
•Muittaisit/Minnas, Remembering	•Mihcaheapmi/Ge tillbaka, Returning
•Eamiduhttin/Urfolkisering, Indigenizing	•Demokratiseren Democratize
•Seaguhit iezas/Inblandning, Intervention	•Fierbmádagat/Nätverk, Networking
•Ealskahttin/Revitalisering, Revitalization	•Nammadit/Namnge, Naming
•Oktilátnat/Förbinda, Connecting	•Suodjallit/Beskydda, Protect
•Lohkat/Läsa, Reading	•Hábmét/Skapa, Creating
•Čállit/Skriva, Writing	•Šiehtadallat/Förhandla, Negotiating
•Ovddastit/Representera, Representing	•Fuobmat/Uppdaga, Discovering
	•Juogádeapmi/Vara delaktig, Sharing

Copyright © 2009, 2011, 2012

Bild 15

Tre dimensioner (Smith, 2003)

Medvetandegörande
Motstånd
Transformeringar

Awareness-raising
Resistance
Transformative action

Copyright © 2009, 2011, 2012

Bild 16

Natur och förhållandet till människan

Moder Jord.
Naturen är levande.
Ger värderingar, sedvänjor,
sociala strukturer,
relationer.
Naturen är andlig.

(Smith, L. 1999)

Bild 17

Samisk traditionell kunskap - natur (Sara, MN. 2004)

Praktisk kunskap – nyttjar, brukar, formar, skaffa sig nödvändigheter till dagligt bruk.

Searvelatnja (fellesrom) – ett rum, arena, tidpunkt, aktivitet där alla deltog. En arena för erfarenhetsutbyte gällande arbetsmoment och kunskaper och en mötesplats för flera generationer.

Andlighet – ha kontakt med den levande naturen. Myter och berättelser som karakteriserade moraliska och etiska tolkningar ger människorna en vidare världs bild.

Lokal kunskap – kännedom om landskap, människors utseende och kroppshållning, benämning för släktskap, landskap, kännedom om sidan med tillhörande släkten, marker, flyttleder, renbetesdistrikt osv. Berättelser knutet till området och områdets muntliga kulturhistoria.

Bild 18

Vad är kultur-hur kan man definiera kultur?

Tre dimensioner

- Matriella
- Mentala
- Sociala

Henning Johansson och Elisabeth Jensström

Bild 19

Bild 20

Bild 21

Bild 31

Giella-Språket

- Urfolkens språk världen över är i olika stadier av kris
- Många språk är officiellt "döda", färre än 100 talare
- Andra är i sista stadiet innan lingvister kallar det "språkdöd"
- Samiskan är med i UNESCO:s lista över utrotningshotade språk

GIELLA SPRÅK, SAMISK FÖRSKOLA 2022 11:02 21

Bild 32

Professor Ole Henrik Magga

“Språkdöd är en lång kedja av handlingar i en medveten process av förtryck och våld- inte en naturlig utveckling. På samma sätt kan en lång kedja av många små handlingar få språk att utvecklas och leva”

GIELLA SPRÅK, SAMISK FÖRSKOLA 2022 11:02 22

Bild 33

Samisk förskola för samiska barn

- Vad är samisk förskola?
- Vilka kulturmöten sker där?
- Hur ska förskolan komplettera de samiska hemmen?
- Hur ska barnen socialiseras till samiska kulturen i samisk förskola?
- Vilken roll har samiska förskolan i bevarandet av samisk kultur och språk?

GIELLA SPRÅK, SAMISK FÖRSKOLA 2022 11:02 23

Bild 34

Samisk förskola för samiska barn
Anpassad för en samisk verksamhet

- Att materialet är anpassad och medvetet vald med hänsyn till kulturell överföring
- Att välja bort materiel som inte är anpassad för samisk förskola.
- Att ge barnen möjligheter att lära sig på egen hand genom erfarenheter, inte genom att bli styrda hela tiden
- Utöva kultur och producera kultur

LÄROPLANEN, SAMISKA BARN 2022 12

Bild 35

Om vi i förskolan arbetar efter Läroplanen, så fullgör vi statens uppdrag.
Vad gör vi för det samiska samhället?

GITU!
Tack!

LÄROPLANEN, SAMISKA BARN 2022 13
